

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2013. május 8.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[ ]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)	.....
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

(Durva helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis- és nagy kezdőbetű tévesztése (pl. Római Birodalom, Széchenyi, napóleoni, németországi),
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- tagadószó egybeírása,
- az ly- j tévesztése.)

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a jobb oldali téglalapba kell beírni a tanuló által elért összes/teljes pontszámot.

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó részpontszámokat is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válaszelemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válaszelemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 1–1 pont adható;
- ha 1 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5–0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-val kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz-hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni:

- **ha ez az összpontszám egész szám, akkor az *Összesen* rovatba, majd megismételve az *I. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba is;**
- **ha ez az összpontszám törtszám, akkor az *Összesen* rovatba, majd a matematika szabályai szerint egész számra kerekítve (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont) az *I. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba.**

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat.

A két magyar történelemre vonatkozó feladatnak **különböző korszakokra** kell vonatkoznia.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén**

Ha *három feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladat-típus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyikben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *háromnál több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van három olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 15., 18. vagy 14., 15., 18.).

Ha a tanuló *háromnál több feladatba is belekezd*, de nincs három olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a feladatait kell figyelembe venni,

amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 15., 20.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés**,
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség.**

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához:

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni.

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A témataartás, a lényeg kiemelése: lényegre törően, a feladatban felvetett problémára koncentrál-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- A műveleti sokszínűség és eredményesség: használja-e a megfelelő forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértésre** adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozta ki, és használta a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használta a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7–8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

4–6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.
2–3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozta ki, és használta a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.
1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.
0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a **műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők**.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők föltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik.

Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és a tartalmak **pontszámának is meg kell egyeznie**. (Például: rövid feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben*, a *Szaknyelv alkalmazása* és a *Források használata* szempontokra, illetve hosszú feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* és a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra csak 0 vagy 2 vagy 4 pont adható.)

Ha a javítókulcsban egy művelethez több tartalmi elem kapcsolódik, akkor a köztük lévő szoros összefüggés miatt **bizonyos pontszámok nem adhatók** (például: rövid feladatoknál az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontra nem adható 1 és 4 pont, a hosszú feladatoknál a *Források használata* szempontra nem adható 1 és 5 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontra nem adható 1 és 6 pont).

Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni.

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó, a vizsgázó által elért tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).
1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.

A tartalmi elemeknél szereplő példák (pl.) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásoknál és következtetéseknél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg, és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.

1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés.

0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása**A problémamegoldó (rövid) feladatoknál**

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.

1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.

0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7–8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.

4–6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.

2–3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl. a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik).

A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.

1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.

0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat a lap üres helyein befejezhető, és ez a válaszelem is értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2–3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4–5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám **(2)** segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként **ne kerekítse!**
8. **Számítsa ki a három esszéfeladatban elért összesített vizsgapontszámot, majd írja be a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba:**
  - ha ez az összpontszám egész szám, akkor az *Összesen* rovatba, majd megismételve a *II. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba is;
  - ha ez az összpontszám törtszám, akkor az *Összesen* rovatba, majd a matematika szabályai szerint egész számra kerekítve (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont) a *II. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba!

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért (egész számra kerekített) pontszámokat!

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	12	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	8	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	10	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	42	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	21	

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK
1. A római köztársaság válsága (Elemenként 1, összesen 4 pont.)

- a) Sulla
- b) Caius Gracchus
- c) Marius
- d) Spartacus

2. Az oszmán hódítás (Összesen 4 pont.)

- a) Konstantinápoly (*Elfogadható még: Bizánc.*) (1 pont)
- b) 1453 (1 pont)

	győztes fél	vesztes fél
állam	c) Oszmán <i> vagy </i> Török Birodalom (0,5 pont)	d) Bizánc(i Birodalom) <i> vagy </i> Keletrómai Birodalom (0,5 pont)
uralkodó neve	e) (II.) Mohamed (0,5 pont)	f) Konstantin (0,5 pont)

3. Középkori magyar városfejlődés (Elemenként 0,5, összesen 4 pont)

szabad királyi város	bányaváros	mezőváros
a, g	c, e	b, d, f, h

(A helyes válaszok eltérő sorrendben is elfogadhatók.) (Elfogadható még, ha a c) betűjelet a vizsgázó nem a bányaváros, hanem a szabad királyi város oszlopába írta.)

4. Barokk (Elemenként 1, összesen 4 pont.)

Barokk műalkotások:	c, d, e, f
---------------------	------------

(A helyes válaszok eltérő sorrendben is elfogadhatók.)

5. Mohácsi csata (Elemenként 1, összesen 3 pont.)

- a) II. Lajos
- b) Jagelló
- c) A bárók és a köznemesség a király hadba hívó parancsa ellenére vonakodtak gyülekezni a magyar táborba (*Más helyes válasz is elfogadható.*)

6. Az alkotmányosság (Elemenként 1, összesen 4 pont.)

- a) parlament *vagy* országgyűlés
- b) hatalommegosztás *vagy* hatalmi ágak megosztása / szétválasztása *vagy* fékek és ellensúlyok
- c) képviseleti (rendszer) *vagy* közvetett demokrácia
- d) választójog *vagy* szavazati jog (*Elfogadható még: választás / szavazás.*)

7. A dualizmus gazdasága (Elemenként 1, összesen 4 pont.)

Állítás	Igaz	Hamis
a)		X
b)	X	
c)	X	
d)	X	

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Középkori gazdaság (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a kora középkori uradalmat és annak gazdasági szerepét mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. az árutermelés visszaszorulása miatt önellátó gazdálkodás).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Megoldásából egyértelműen kiderül, hogy a kora középkorban (az V–X. századokban) Nyugat-Európában alakult ki az uradalmi rendszer.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. középkor, gazdaság, mezőgazdaság, ipar, önellátás, uradalom.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a birtokleírás valamely lényegi elemét (pl. az uradalom különböző gazdasági épületekkel rendelkezőt), és ezzel kapcsolatban releváns megállapítást tesz (pl. ez a raktározást és önellátást tette lehetővé) vagy rögzíti, hogy Asnapumban nem éltek kézművesek, és megállapítja, hogy a birtokleírás ezt hiányosságként rögzítette.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a kora középkori uradalom gazdasági szerepét. T Rögzíti, hogy a kora középkor gazdasági alapegysége az uradalom volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. árutermelés / kereskedelem / pénzgazdálkodás visszaszorulásával önellátó gazdálkodás vált általánossá; lakossága a föld terményéből élt / mindenről maga gondoskodott). T Rögzít egy további tény az uradalmakkal kapcsolatban (pl. csak csekély mezőgazdasági felesleg keletkezett; a paraszt terményszolgáltatással és munkaszolgálattal tartozott; az uradalomhoz falu, szántó, legelő, erdő tartozott), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (az uradalom raktározó és újraelosztó szerepet is betöltött; biztosította a birtokosok ellátását; központja az udvarház volt).	0–6 [nem adható: 1 és 4]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

14. ENSZ		(rövid)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja az ENSZ legfontosabb szerveit és a világszervezet működésének alapvető sajátosságait. Válaszában kitér arra, hogyan biztosította az ENSZ felépítése a világháborúban győztes nagyhatalmak dominanciáját a nemzetközi diplomáciában és a szervezet folyamatos működését a hidegháború időszakában is. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal.	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy az ENSZ a II. világháború utáni világ nemzetközi politikai együttműködése érdekében / 1945-ben (San Franciscóban) jött létre.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. nemzetközi, béke és biztonság, vétójog, Közgyűlés, Biztonsági Tanács, állandó tag.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzít a Biztonsági Tanács munkájával kapcsolatos valamely tény az Alapokmány és a kép alapján (pl. a BT-t az ENSZ Alapokmányában megfogalmazott rendelkezések jogosítják fel cselekvésre, az iraki diktatórikus rendszert a békére veszélyesnek ítélték), és ezzel kapcsolatban valamilyen érdemi megállapítást tesz (pl. a nemzetközi közösség tárgyalóasztal mellett igyekszik megoldani a problémákat; a Biztonsági Tanács határozatai az ENSZ tagállamok részére kötelező érvényűek).	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó alapvetően az ENSZ két legfontosabb szervét mutatja be, és értelmezi a Biztonsági Tanács szerepét a világszervezet folyamatos működésének biztosításában. T Rögzíti, hogy a Közgyűlés és a BT az ENSZ két legfontosabb szerve, és a szervezet működésével / felépítésével kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a nemzetközi béke és biztonság fenntartására alakult meg; a Közgyűlésben minden tagállam egy szavazattal rendelkezik; a Biztonsági Tanács eredetileg 11, ma 15 tagjából 5 állandó). T Rögzíti, hogy a nemzetközi szervezetben a Biztonsági Tanács intézménye és az 5 állandó tag (USA, Szovjetunió, Kína, Franciaország, Nagy-Britannia) vétójoga garantálta a háborúban győztes nagyhatalmak dominanciáját, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az érdekérvényesítés e végső eszköze nélkül a nagyhatalmak nem vettek volna részt a szervezet munkájában; a hidegháború évtizedeiben ez az intézmény biztosította;	0–6 [nem adható: 1 és 4]

	<p>hogy az egymással szemben álló nagyhatalmak súlyos érdeksérelem nélkül maradhassanak a tárgyalóasztal mellett; a szervezet állandó színtere volt a nagyhatalmi vetélkedésnek; a szervezet épp a nagyhatalmi vetélkedés miatt az elmúlt 60 évben ritkán tudott hatékonyan és eredményesen fellépni).</p> <p><i>Ugyanarra a válaszelemre nem adható pont két különböző szempont tartalmi értékelésénél.</i></p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

15. Honfoglalás**(rövid)**

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó bemutatja milyen katonai és politikai körülmények között került sor a Kárpát-medence keleti felének elfoglalására.</p> <p>A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggésekre utal.</p>	0–4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy a honfoglalás során a magyarság a Kárpátoktól keletre levő szállásterületekről (a források szerint Etelköz) költözött a Kárpát-medencébe a IX. század végén <i>vagy</i> említi, hogy a honfoglalás a Kárpátok északkeleti hágóin (pl. Vereckei- és Tatár-hágó) és az erdélyi hágókon (pl. Békás-szoros) keresztül történt 894/895-ben.</p>	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. Kárpát-medence, törzsszövetség, Etelköz, hágó, besenyő.</p>	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Rögzíti, hogy a forrás a türkök kifejezés alatt a magyarokat érti, és a leírással kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a bolgár diplomácia a besenyőket mozgósította a magyarok ellen; a besenyők akkor támadták meg a magyarokat, amikor főerőik hadjáraton voltak; a besenyő támadás is hozzájárult a magyar honfoglaláshoz).</p>	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó alapvetően a honfoglalás katonai-politikai körülményeit mutatja be.</p> <p>T Rögzíti a honfoglalást közvetlenül megelőző és az azt kísérő hadászati-politikai eseményeket (pl. 894-ben bizánci szövetségben támadás Bolgár Birodalom ellen; 894-ben Árpád hadjárata a frankok ellen Pannoniába; 895-ben küzdelem a bolgárok és besenyők ellen; a sztyeppei népek</p>	0–6 [nem adható: 1 és 4]

	<p>vándorlása következtében a besenyők rátámadtak az etelközi magyarokra), és ezekkel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a honfoglalás összetett – tervezett és kényszerű – események láncolataként zajlott le; a honfoglalás pontos eseménytörténetét még nem sikerült rekonstruálni; a magyar törzsszövetséget irányító személyek neve – Árpád, Álmos, Kurszán – ismert, de a pontos rangjuk bizonytalan) <i>vagy</i> említ egy másik – tudományosan alátámasztott – elméletet a honfoglalással kapcsolatban (pl. kettős honfoglalás elmélete), és röviden összefoglalja annak fő állításait a 894/895 és 899/900 közötti időszakra vonatkozóan (pl. Árpád magyarjai a Kárpát-medencében már javarészt magyarokat találtak).</p> <p>T Rögzíti a Kárpát-medence keleti felének honfoglalás kori hatalmi viszonyait (pl. délen és keleten bolgár, északon részben morva uralom; az egész medencében jelentős szláv és avar lakosság) és ezzel a kapcsolatban a honfoglaláshoz kötődően lényegi megállapítást tesz (pl. a honfoglalást megkönnyítette az a tény, hogy a területet korábban uraló birodalmak hanyatló helyzetben voltak / birodalmaknak nem itt volt a központja; a magyarok az Alföldre és Erdélybe való bevonulás utáni években uralmuk alá hajtották a Dunától keletre eső teljes területet).</p> <p><i>Ugyanarra a válaszelemre nem adható pont két különböző szempont tartalmi értékelésénél.</i></p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

16. Reformáció Magyarországon (hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	<p>A vizsgázó alapvetően a magyarországi reformáció kulturális hatásait elemzi.</p> <p>Az elemzés feltárja az Erdélyi Fejedelemség területén megvalósuló toleráns vallásgyakorlat összetevőit, s utal a felekezeti sokszínűségekre.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy a XVI. században kibontakozó reformáció a század végére átalakította Magyarország vallási térképét. Említi, az Erdélyi Fejedelemség területén megvalósuló vallásgyakorlat legalább egy területi sajátosságát.</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]

Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét fogalmakat: pl. reformáció, anyanyelvűség, kálvinista / református, lutheránus / evangélikus, unitárius.</p>	<p>0-4 [nem adható: 1 és 3]</p>
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Rögzíti, hogy az oktatás, nyelvművelés fontos központjai voltak a létrejövő kollégiumok (iskolák) és megállapítja, hogy a reformáció Magyarországon is magas színvonalú iskolarendszert hozott létre.</p> <p>T Rögzíti a nyomtatott Bibliafordítás (Sylvester János által fordított Újszövetség) megjelenésének jelentőségét és megállapítja, hogy a reformáció elindította a magyar nyelvű írásbeliség és prédikálás virágzását <i> vagy </i> megállapítja, hogy az új művek megjelenését mecénásként támogatták egyes nagyurak.</p> <p>T Rögzíti az erdélyi országgyűlés vallási türelemről szóló rendelkezésének tartalmát, és megállapítja, hogy Erdélyben a felekezetek többnyire békében éltek egymás mellett (biztosították a szabad vallásgyakorlatot / tiltották a felekezeti ellenségeskedést).</p>	<p>0-8 [nem adható: 1 és 5]</p>
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó alapvetően a reformáció hazai kulturális hatását vizsgálja, és feltárja az erdélyi vallási viszonyok összetevőit.</p> <p>T Rögzíti, hogy Magyarországon / Erdélyben megjelent a reformáció lutheri irányzata, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a szász városi polgárok körében már a Mohács előtti időkben elterjedt; német jellege miatt a szász városok befogadták / a magyar nemesség zöme elutasította; az új tanokat a német egyetemeken tanuló diákok hozták magukkal).</p> <p>T Rögzíti, hogy a század folyamán a magyarság jelentős része a kálvini reformáció hívévé vált, és megállapítja ennek valamely jellegzetességét (pl. egyházközségek presbitériumi vezetése; viszonylagos önállósága; rendi ellenállás gondolatának megjelenése) <i> vagy </i> utal a reformáció egyéb kulturális jelentőségére (pl. a Károli Gáspár-féle bibliafordítás kapcsán).</p> <p>T Említi az erdélyi toleráns vallásgyakorlat valamely okát / összetevőjét (pl. fejedelemség / fejedelem külső-belső helyzete; a rendelkezések az ún. bevett vallásokra – katolikus, evangélikus, református, unitárius – vonatkoztak), és megállapítja, hogy a felekezeti megoszlás követte a rendi tagoltságot is (magyar megyék kálvinisták, a szász székek lutheránusok, a székelyek pedig többnyire katolikusok) <i> vagy </i> említheti, hogy az Európában üldözött antitrinitáriusok Erdélyben telepedhettek meg unitárius egyházat hozva létre.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	<p>0-10 [nem adható: 1 és 6]</p>

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		42
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		21

17. Széchenyi reformprogramja (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Széchenyi reformprogramjának alapelveit mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. gazdasági reformok elsődlegessége; polgári jogegyenlőség; politikai reformok visszafogottsága).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Megemlíti, hogy a magyar reformkor tulajdonképpen Széchenyi tevékenységével (pl. a Hitel kiadásával) kezdődött <i>vagy</i> hogy reformkornak az 1830–48 közti időszakot nevezzük. Magyarország ebben az időszakban a Habsburg Birodalom része.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. gazdaság, társadalom, reform, ösiség, örökváltság, adómentesség.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti, hogy Széchenyi megszüntetné a nemesi kiváltságokat (pl. adómentesség, birtokbírhatás), és megállapítja, hogy ezzel megteremtené a polgári jogegyenlőséget <i>vagy</i> célja a gazdasági fejlődés előtti akadályok felszámolása volt.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja Széchenyi reformprogramjának alapelveit. T Rögzíti, hogy Széchenyi elsődlegesen gazdasági reformokat akart megvalósítani, és megállapítja, hogy a társadalmi változások ebből következtek volna (pl. jogegyenlőség) <i>vagy</i> megállapítja, hogy reformját a főnemesség vezetésével gondolta elérni. T Rögzíti, hogy Széchenyi reformjait fokozatosan és az uralkodóval / a bécsi udvarral együttműködve képzelte megvalósítani, és megállapítja, hogy politikai változásokat alig tervezett.	0-6 [nem adható: 1 és 4]

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

18. Áprilisi törvények és a kiegyezés (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Magyarországnak és a birodalomnak a viszonyát ismerteti és elemzi, 1848-ban és a kiegyezést követően. A válasz lényegre törően mutatja be az 1848-as és az 1867-es szabályozás különbségeit. Az elemzés feltárja az áprilisi törvények hiányosságait a közös ügyek szabályozásában, és bemutatja a kiegyezési törvény közös ügyekre vonatkozó rendelkezéseit. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Megállapítja, hogy a kiegyezést 1867-ben kötötték, részlegesen felújítva az 1848-as forradalom törvényeit. A dualista állam Ausztriából és Magyarországból állt.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét fogalmakat: pl. külügy, hadügy, pénzügy, kormány, törvényhozás, dualizmus, pragmatica sanctio, közös ügyek, közös minisztériumok.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti, hogy az 1848-as áprilisi törvények a végrehajtó hatalmat a megalakuló magyar kormányra bízták, és ezzel kapcsolatban releváns megállapítást tesz (pl. megszüntették a korábbi kormányszerveket; Magyarország önálló pénzüggel és hadüggyel rendelkezett; a közös külügyekre a király személye körüli miniszter gyakorolhatott befolyást). T Rögzíti, hogy a kiegyezés közös ügyek ismerte el a külügyet és a hadügyet (ill. az ezeket fedező pénzügyet), és ezzel kapcsolatban releváns megállapítást tesz (pl. ezek irányítását a közös miniszterek végezték; a közös ügyek rendszere a Pragmatica Sanctio-ból következik). T Pl. rögzíti, hogy a kiegyezés a közös ügyek ellenőrzésére létrehozta a delegációk intézményét, és ezzel kapcsolatban releváns megállapítást tesz (pl. ezek nem alkottak közös törvényhozó testületet; az uralkodó befolyása a közös ügyekre nagy volt).	0-8 [nem adható: 1 és 5]

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja Magyarországnak és a birodalomnak a kiegyezést követő viszonyát.</p> <p>T Rögzíti, hogy az áprilisi törvények nagyfokú önállóságot biztosítottak a magyar kormánynak, és megállapítja, hogy a közös uralkodó miatt a birodalom továbbra is fennállt <i>vagy</i> rögzíti, hogy az áprilisi törvények nem tisztázták, milyen ügyek tekintendők közösnek, és mi azok intézési módja, és megállapítja, hogy ez kezdettől fogva konfliktust okozott az udvar és Magyarország között (végül pedig a szabadságharchoz vezetett).</p> <p>T Rögzíti, hogy a kiegyezés két (nagyfokú önállósággal rendelkező) államból hozott létre egy dualista birodalmat, és megállapítja, hogy a kiegyezés a közös ügyek rendszerét (1848-hoz képest) pontosan szabályozta <i>vagy</i> hogy a közös ügyek rendezése tette tartóssá a megegyezést.</p> <p>T Rögzíti, hogy a két állam önálló törvényhozással (országgyűléssel) és végrehajtással (kormánnyal) rendelkezett, és megállapítja, hogy a közös ügyeket a közös miniszterek irányították a delegációk ellenőrzése mellett (de ezekre az uralkodónak is nagy befolyása volt) <i>vagy</i> rögzíti, hogy a kiegyezés Ferenc József és a (Deák vezette) magyar politikai elit között jött létre, és megállapítja, hogy létrejöttében és fenntartásában mindkét fél érdekelt volt.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését</p>	0-10 [nem adható: 1 és 6]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		42
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		21

19. Demográfia a XX. századi Magyarországon (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó bemutatja mikor következett be demográfiai fordulat a modern kori magyarországi népesedési mutatókban.</p> <p>Válaszában kitér az adatok mögötti okokra is.</p>	0-4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy Magyarországon (és a fejlett világban is) a XX. század végén demográfiai visszaesés következik be.</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]

Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. népesség, természetes szaporodás, fogyás, halálozási ráta, halandóság, születésszám, gyese.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti az 1980-as népszámlálásig kimutatható népességnövekedést, és megállapítja az utána következő időszak népességcsökkenésének tényét, okait.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó alapvetően a magyarországi népesedési mutatókban bekövetkező változásokat mutatja be, és bemutatja a lakosságszám csökkenésének legfontosabb okait. T Rögzíti, hogy a születésszám, majd a 80-as évektől a népességszám csökkenése számos társadalmi jelenséggel (pl. nők munkába állása; városiasodás; értékrend változása; életszínvonal romlása stb.) magyarázható, és megállapítja, hogy a mindenkori kormányzatoknak a folyamat megállítására kidolgozott programja (pl. gyese) eredményes volt / csak korlátozott eredménnyel járt. T Rögzíti a népességfogyás összetevőit (pl. születésszám csökkenése; halálozások számának emelkedése; a férfiak várható élettartamának csökkenése) és ezzel kapcsolatban releváns megállapítást tesz (pl. a folyamatok részben megegyeznek a fejlett országokra jellemző trendekkel; a folyamatok a hazai egészségügyi / társadalmi viszonyokból következnek; a népességcsökkenés súlyos következményekkel jár; az elöregedés és a munkaerőhiány gazdasági problémákat is okozhat).	0–6 [nem adható: 1 és 4]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

20. Mai magyar társadalom**(hosszú)**

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a romák jelenkori hátrányos helyzetének összetevőit ismerteti és elemzi. A válasz lényegre törően mutatja be az iskolázottságbeli lemaradásban mutatkozó hátrányt. Az elemzés feltárja a településterület és a demográfiai viszonyok alakulása hogyan függ össze a romák hátrányos helyzetével. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0–8

Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megállapítja, hogy a romák hátrányos helyzete az utóbbi évtizedek Magyarországon nem enyhült, sőt súlyosbodott. Említi, hogy az ország mely területein nagy a romák számaránya.</p>	<p>0-4 [nem adható: 1 és 3]</p>
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét fogalmakat: pl. etnikum, kisebbség, oktatás, népszaporulat, hátrányos megkülönböztetés, szegregáció, munkanélküliség.</p>	<p>0-4 [nem adható: 1 és 3]</p>
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Rögzít valamilyen releváns adatot az iskolázottsággal kapcsolatban (pl. az érettségizettek és diplomások rendkívül alacsony aránya; a szakképesítéssel rendelkezők alacsony aránya; a kizárólag általános iskolát végzettek magas aránya; a még általános iskolát sem végzettek magas aránya; az idősebb korosztályok alacsony végzettsége), és megállapítja, hogy a romák átlagos iskolai végzettsége (a többségi társadaloméhoz képest) alacsony.</p> <p>T Rögzíti, hogy a romák elsősorban az ország (észak)keleti / délnyugati régióiban élnek nagyobb számban, és megállapítja, hogy ezek az ország fejletlenebb területei <i>vagy</i> emiatt ezeken a területeken a problémák halmozottan jelentkeznek.</p> <p>T Rögzít valamilyen releváns tény a korfákkal kapcsolatban (pl. a romáknál a legfiatalabb korosztály a legnépesebb; az átlagéletkor alacsony), és megállapítja, hogy a romák népszaporulata meghaladja a többségi lakosságét.</p>	<p>0-8 [nem adható: 1 és 5]</p>
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja romák jelenkori hátrányos helyzetének okait.</p> <p>T Rögzíti, hogy a romák nagyobb arányban munkanélküliek, mint a többségi lakosság <i>vagy</i> a romák átlagos jövedelme jóval alacsonyabb, mint a többségi lakosságé, és megállapítja ennek valamely okát / összetevőjét (pl. ez elsősorban képzetlenségükkel magyarázható; olyan régiókban élnek nagy számban, ahol kevesebb a munkalehetőség; mára már a második generáció nő fel munka / munkalehetőség nélkül).</p> <p>T Rögzíti, hogy a szegény romák az olcsóbb lakhatás miatt a szegény térségekbe költöznek, és ezzel kapcsolatban releváns megállapítást tesz (pl. ezekben a térségekben eleve kevesebb a munkalehetőség; hátrányuk fokozódik) <i>vagy</i> rögzíti, hogy a roma népesség demográfiai robbanása még nem zárult le, és megállapítja, hogy a nagy gyerekszám is szegénységre hajlamosító tényező.</p> <p>T Rögzíti a romák hátrányos helyzetének egy társadalmi</p>	<p>0-10 [nem adható: 1 és 6]</p>

	összetevőjét (pl. a többségi társadalom és a romák közti feszültség / előítéletek egy akut probléma), és ezzel kapcsolatban releváns megállapítást tesz (pl. létezik iskolai szegregáció; a kormányzati / civil felzárkóztatási programok az elmúlt évtizedekben kevés sikert értek el). T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		42
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		21